

Tarkastuskertomus 7/2022 Alueiden elinkeinoelämän kasvun ja kilpailukyvyn edistäminen

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- Etelä-Pohjanmaan liitto, 3.5.2022.
- Keski-Pohjanmaan liitto, 9.5.2022
- Etelä-Karjalan liitto, 11.5.2022.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, 12.5.2022.
- Business Finland, 13.5.2022.
- Varsinais-Suomen liitto, 16.5.2022.
- Uudenmaan liitto, 16.5.2022.
- Pohjanmaan liitto, 16.5.2022.
- Lapin liitto, 16.5.2022.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto, 16.5.2022.
- Keski-Suomen liitto, 16.5.2022.
- Työ- ja elinkeinoministeriö, 17.5.2022.
- Pohjois-Savon liitto, 18.5.2022.
- Kymenlaakson liitto, 23.5.2022.
- Keski-Suomen ELY-keskus, 23.5.2022.

Etelä-Savon maakuntaliitto, Hämeen liitto, Kainuun liitto, Pirkanmaan liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Päijät-Hämeen liitto sekä Satakuntaliitto ilmoittivat, etteivät lausu tarkastuskertomusluonnoksesta eikä siihen liittyvistä muistioista. RR-ELY-keskuksista Etelä-Savon ja Hämeen ELY-keskukset eivät vastanneet lausuntopyyntöön.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeistellessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ollut huomauttamista tarkastuksen kannanotoista. Se yhtyi viraston näkemykseen, että kansallisen aluekehittämisen tavoitteiden toteuttaminen sekä vuoropuhelu alueiden ja kaupunkien kanssa sopimuksellisen toiminnan yksityiskohdista edellyttäisivät johdonmukaisempaa ja pitkäjänteisempää resurssisuunnittelua. Myös maakuntien liitot yhtyivät kannanotoissa esitettyihin näkemyksiin. RR-ELY-keskusten lausunnoissa ei ollut huomauttamista tarkastuksen kannanotoista.

Lopullisen tarkastuskertomuksen kannanotoissa on otettu huomioon Business Finlandin näkemys siitä, ettei tukihakemuksen arviointi- eikä rahoituskriteerinä ollut yrityksen maakuntaa. Samoin kannanotoissa huomioitiin Business Finlandin näkemys tukipäästösten epäjohdonmukaisuuden mittaluokasta sekä siitä, että tarkastuksessa ei arvioitu hakemuksen laatua. Kannanottoihin on täsmennetty, että Business Finlandin aineistosta esille nousseet samankaltaisten tai jopa identtisten hakemusten eri tavoin käsittely koski vain yksittäisiä tapauksia.

Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Työ- ja elinkeinoministeriön täsmennys Suomen Kestävää kasvua ja työtä -rakennerahasto-ohjelman mukaisten määrärahojen kohdentamisesta sekä täydennys momenttia 32.30.40 koskevasta määrärahaosta (24.3.2022) on otettu huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa luvussa 2.

Business Finlandin lausunnon perusteella kannanottoihin tehdyt täsmennykset on huomioitu myös lopullisessa tarkastuskertomuksessa luvussa 3 sekä tarkastuskertomukseen liittyvässä muistiossa Koronan aikaiset kehittämistuet matkailutoimialoilla.

Uudenmaan liiton lausunnon perusteella on tehty tekninen korjaus lopullisen tarkastuskertomuksen luvussa 2 esitettyyn taulukkoon 4. Korjaus koski aluekehittämispäätöksen painopisteen näkymistä selviytymissuunnitelmassa.

Lapin liiton lausunnossa tuotiin esiin Visit Arctic Europe -hankkeen matkailijamäärän kasvattamistavoitteen lisäksi muita tavoitteita, joita on kuvattu myös tarkastuskertomukseen liittyvässä muistiossa. Lausunnon perusteella hankkeen muut keskeiset tavoitteet on tarkennettu myös lopullisen tarkastuskertomuksen lukuun 4. Lopullisen tarkastuskertomuksen lukuun 4 sekä tarkastuksen kannanottoihin on lisäksi täsmennetty, että tarkastuksessa on keskitytty hankkeen päätavoitteen analysointiin eli matkailijamäärien kasvattamiseen, koska sille on asetettu EU:n Interreg V-A - Sweden-Finland-Norway (Nord) -sivuilla konkreettinen tavoitemittari eli 10 prosentin kasvu rekisteröidyissä yöpymisissä hotelli- ja muissa majoitustiloissa. Lausunnossa esitetyille muille tavoitteille, kuten verkostoitumiselle tai saavutettavuudelle, ei ole olemassa yksiselitteisiä mittaustapoja. Tämä on huomioitu täsmennyksenä myös tarkastuskertomukseen liittyvässä muistiossa Euroopan unionin alueellisen yhteistyön Interreg-ohjelmat - Esimerkkinä Visit Arctic Europe -hanke.

Keski-Suomen ELY-keskus toi lausunnossaan yleisenä kommenttina esille sen, että tarkastuskertomusluonnoksessa mainittu alueellisten selviytymissuunnitelmien ”tekninen rooli” elvytysvaltuuksien jaossa tarvitsee ELY-keskuksen kokemuksen mukaan lisäksi tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Lausunnossa mainitaan esimerkkinä äkillisen rakennemuutoksen tilanteet, joita ei pelkässä teknisluonteisessa rahanjaossa pysty ennakoimaan tai ottamaan huomioon. VTV katsoo, että elvytysrahoitus ja siihen liittyvät selviytymissuunnitelmat perustuivat juuri toimintaympäristössä tapahtuneisiin äkillisiin muutoksiin. Lisäksi elvytysrahoituksen alueellisessa jaossa käytettyinä mittareina olivat myös alueen koronaresilienssi sekä koronavaikutukset. Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunnossaan tuoma näkemys ei aiheuta muutosta lopulliseen tarkastuskertomukseen.

Pohjanmaan liiton lausunnossa tuotiin esiin, että kertomusluonnoksessa voitaisiin paremmin nostaa esille sopimusmenettelyllä tavoiteltavan pitkäaikaisen muutoksen ja jokaiselle sopimuksen tavoitteita toteuttavalle projektille asetettavien lyhytaikaisten tavoitteiden suhdetta. Lausunnon mukaan tarvitaan erityyppisiä indikaattoreita kuvaamaan pitkän ja lyhyen ajan tavoitteita. VTV yhtyy tähän, sopimusten tavoitteisiin ja niiden toteutumista kuvaavia indikaattoreita koskevaan näkemykseen, ja se on todennut myös tarkastuskertomusluonnoksessa, että nykyinen ALKE-päätös ei vastaa suoraan ALKO-arvioinnin indikaattoreita koskevaan kritiikkiin. VTV:n mukaan tavoitteet ja mittarit jäävät ALKE-päätöksen toimeenpanosuunnitelmassa yleiselle tasolle. Tarkastuskertomusluonnoksessa todetaan myös työ- ja elinkeinoministeriön näkemys ja tunnistama indikaattoriongelma. Ministeriön mukaan indikaattoreita ja tavoitteita on vaikea määritellä, jotta ne olisivat realistisia suhteessa rahoituksen määrään. VTV kuitenkin suosittaa tarkastuskertomusluonnoksessa, että tulevassa aluekehittämispäätöksen toimeenpanosuunnitelmassa asetettaisiin nykyistä kattavimmat vaikuttavuusmittarit. Pohjanmaan liiton lausunnon näkemys tukee myös tätä suositusta, mutta ei aiheuta tekstimuutosta lopulliseen tarkastuskertomukseen.

Kymenlaakson liitto kannattaa lausunnossaan sopimuksellisen yhteistyön elementtien jatkamista aluekehittämiskeskusteluissa, mutta esittää tiettyjä muutoksia käytänteisiin. Lausunnon mukaan sopimuksellisen yhteistyön määrärahan suuntaaminen tehtiin työ- ja elinkeinoministeriössä liian yksityiskohtaisesti, eikä se jätä riittävästi pelivaraa reagoida äkillisiin toimintaympäristön muutoksiin ja niistä nouseviin ennakoimattomiin maakunnan kehittämistarpeisiin. Kymenlaakson liitto esittää lausunnossaan,

että maakunnille tulee antaa enemmän tilaa suunnitella tarkasti sopimuksellisen määrärahan käyttöä ja että määräraha tulee kohdentaa vain keskusteluissa määriteltyihin, isompiin kokonaisuuksiin. Kymenlaakson liiton lausunnossaan esittämä näkemys ei aiheuta muutoksia lopulliseen tarkastuskertomukseen.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Osmo Halonen, p. 09 432 5860